

BEJZE BOHDAN – filozof, teolog, organizator nauki i redaktor ważnych serii wydawniczych, ur. 28 II 1929 w Pabianicach, zm. 19 III 2005 w Łodzi.

Studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w Łodzi (1948–1953), w 1953 przyjął święcenia kapłańskie. W latach 1953–1956 odbył studia filozoficzne na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL. W 1957–1958 pełnił funkcję asystenta na Wydziale Filozoficznym KUL. W 1958 podjął wykłady w Wyższym Seminarium Duchownym w Łodzi. W 1959 doktoryzował się na podstawie rozprawy *Udział analogii w poznawaniu Boga. (Studium z zakresu metodologii metafizyki)* – promotorem rozprawy był M. A. Krąpiec. W latach 1961–1963 pracował jako starszy asystent na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej ATK (od 1999 UKSW) w Warszawie, prowadząc wykłady z metafizyki i teodycei. W 1963 przyjął sakrę biskupią. Uczestniczył w III i IV sesji Soboru Watykańskiego II (1964–1965). W latach 1967–1972 prowadził zajęcia z filozofii Boga na Wydziale Filozoficznym ATK. W 1972 uzyskał stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie filozofii bytu na podstawie całości dorobku naukowego i został powołany na stanowisko docenta ATK w Warszawie. W 1993 otrzymał tytuł prof. zwyczajnego. Od 1976 był kierownikiem Katedry Filozofii Religii (przemianowanej wkrótce na Katedrę Filozofii Boga i Religii) na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej ATK, członkiem Senatu ATK (od 1969) i Komisji Wydawniczej ATK. Uczestniczył w pracach Komisji Episkopatu Polski: do spraw KUL, do spraw Studiów, do spraw Duszpasterstwa Akademickiego, do spraw Seminariów Duchownych, do spraw Realizacji Uchwał Soboru Watykańskiego II. Był przewodniczącym Komisji Episkopatu do spraw Dialogu z Niewierzącymi, członkiem Komisji Episkopatu do spraw Nauki Katolickiej, członkiem Komisji Episkopatu do spraw Wydawnictw Katolickich, przewodniczącym Sekcji Wykładowców Filozofii przy Komisji Episkopatu do spraw Nauki Katolickiej, przewodniczącym Komisji Episkopatu do spraw Kultury. Należał do delegacji Episkopatu Polski, która w 1976 pod przewodnictwem kard. K. Wojtyły brała udział w 41. Międzynarodowym Kongresie Eucharystycznym w Filadelfii (USA).

Był członkiem rzeczywistym Tow. Naukowego KUL, Naukowego Tow. Tomistycznego w Warszawie i Società Internazionale di Tommaso d’Aquino w Rzymie.

W 1987, w 25. rocznicę rozpoczęcia Soboru Watykańskiego II, otrzymał Nagrodę Społeczną im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego, przyznaną za wybitny wkład pracy w popularyzowanie dorobku Vaticanum II w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem wydawnictwa zbiorowego *W nurcie zagadnień posoborowych* oraz serii „Chrześcijananie”. W 30. rocznicę otwarcia Soboru Watykańskiego II otrzymał Nagrodę Naukową im. Włodzimierza Pietrzaka (za rok 1993), przyznaną przez Stow. Civitas Christiana – za wybitny wkład w rozwój katolickiej nauki, kultury i filozofii chrześcijańskiej, w dzieło organizowania ruchu intelektualnego i upowszechniania odnowy soborowej w Polsce. Był laureatem Nagrody Naukowej I stopnia im. Ireny i Franciszka Skowyrów, przyznawanej przez Instytut Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym, działającym na KUL – za pomysł i redakcję serii wydawniczych *W nurcie zagadnień posoborowych* i „Chrześcijananie” (1997).

Najważniejsze prace B.: *Filozoficzna nauka o Bogu a metafizyka* (ZNKUL 1 (1958) z. 3, 93–97); *O tomistycznej filozofii Boga* (Znak 10 (1958), 897–910); *Ten Który jest. (O poprawną koncepcję istoty Boga)* (ZNKUL 1 (1958) z. 2, 67–72); *Zastosowanie analogii w dowodzeniu istnienia Boga* (RF 6 (1958) z. 1, 149–173); *Zasada analogii w poznawaniu Boga* (Znak 11 (1959), 579–587); *O chrześcijańską współczesność* (Wwa 1986); *Teodycea tomistyczna. Synteza* (Łódź 1999).

Zainicjował wydawnictwa zbiorowe: *W nurcie zagadnień posoborowych* (I–XX, Wwa 1967–1995); *O Bogu i o człowieku* (I–II, Wwa 1968–1969); *Aby poznać Boga i człowieka* (I–II, Wwa 1974); *W kierunku prawdy* (Wwa 1976); *W kierunku chrześcijańskiej kultury* (Wwa 1978); *W kierunku Boga* (Wwa 1982); *W kierunku religijności* (Wwa 1983), oraz serie: „Studia z filozofii Boga” (I–, Wwa 1974); „Chrześcijananie” (I–, Wwa 1974); w 1972 także serię „Opera Philosophorum Medii Aevi”. Serie te zawierają studia i rozprawy filozoficzne, teologiczne, pedagogiczne, przeglądy stanowisk najbardziej znanych autorów krajowych i zagranicznych, orientujące szeroko w filozoficznej problematyce Boga i człowieka. Seria „Chrześcijananie” promuje wzory postaw osobowych o szczególnej wartości obywatelskiej i chrześcijańskiej.

PROBLEMATYKA ANALOGII. W pracy magisterskiej napisanej w 1956 *Rola analogii w dowodzeniu istnienia Boga (W świetle metafizyki tomistycznej)* wykazał, że w poglądach autorów, którzy eliminują analogię z dowodów na istnienie

nie Boga, występuje pojęcie bytu w esencjalizującej interpretacji Kajetana; natomiast koncepcja przeciwna, podkreślająca konieczny związek analogii ze wspomnianymi dowodami, posługuje się Tomaszową teorią analogii opartą na egzystencjalnej koncepcji bytu. Ustalenie zależności między pojęciami bytu i poglądami na poznawcze zastosowanie analogii nasunęło B. myśl, by przebadać sposób poznawania przymiotów Boga za pomocą analogii. Jeśli zagadnienie to rozwiązywano dotychczas wg teorii bytu i analogii w ujęciu Kajetana, to uzasadnione było przypuszczenie, że w świetle autentycznie Tomaszowej nauki o bycie i analogii, znajdzie rozwiązanie inne. Dalsze dociekania nad zastosowaniem analogii do poznawania Boga doprowadziły B. do sprecyzowania natury samej analogii, a następnie do naświetlenia kwestii udziału analogii w poznawaniu przymiotów Boga. Rozprawa doktorska była kontynuacją podjętych badań, sytuując się w ramach metodologii metafizyki. „Argument z analogii”, wyrastający w toku analizy struktury otaczającej rzeczywistości jest wg B. głównym, a właściwie jedynym dowodem na istnienie Boga i jako taki wskazuje w sposób niezaprzeczalny na realną wartość tego dowodzenia; równocześnie „argument z analogii” jest argumentem najbardziej metafizycznym i w zasadniczy sposób przyczynia się do nowego ujęcia i opracowania natury i przymiotów Boga.

PROBLEM FILOZOFII BOGA. Zasadniczo przez całą swoją działalność naukowo-dydaktyczną, organizacyjną i redakcyjną pozostawał B. wierny filozoficznej, tj. ściśle metafizycznej problematyce Boga. Dzięki ankietom przeprowadzonym wśród czynnych filozofów przyznających się do tradycji tomistycznej (w kraju i zagranicą), które następnie porządkował wg podobieństw i komentował wg pojawiających się różnic, przedkładał rodzące się nowe naświetlenia tematów teodycealnych, ukazując doniosłość filozofii Boga jako zwieńczenia poznania metafizycznego. Nowe naświetlenia to przede wszystkim odróżnienie w tematyce Boga filozoficznej heurezy i dowodzenia istnienia Boga od filozoficznego wykładu problematyki Boga. W ten sposób chciał przeciwstawić się współczesnym tendencjom przesuwania zagadnienia Boga w obszar języka lub w sferę przeżyć czy w kierunku tematu opatrności Bożej. W pacach B. daje się zauważyć dążenie do uwyrażniania różnic między kulturowym wyjaśnianiem a ujęciem przeżyciowym i religijnym oraz wyjaśnianiem filozoficznym. Dążył do czytelnego ujęcia wykładu filozofii Boga (teodycei) w ramach meta-

fizyki (teorii bytu) tak, by odejść od koncepcji wykładu jako referowania filozoficznej heurezy twierdzeń o Bogu czy utożsamiania poznania istnienia Boga z uznawaniem twierdzeń o Bogu.

Filozofom współczesnym proponował, by potraktowali „pięć dróg” Tomaszowych jako materiał wyjściowy przeświadczeń o istnieniu Boga i jako uzasadnienie prawdziwości tych przeświadczeń, inspirując do autentycznych badań metafizycznych. Planował edycję tomu *Ku odnowie teodycei*, jednak długa i uciążliwa choroba nie pozwoliła zrealizować tego zamiaru.

E. Morawiec, *Specjalizacja ontologii i teodycei*, w: *XX lat Akademii Teologii Katolickiej*, Wwa 1976, 314–328; K. Kloskowski, S. Czalej, *Analogiczne poznanie Boga w ujęciu biskupa profesora Bohdana Bejze*, *Łódzkie Studia Teologiczne* 7 (1998), 51–101; S. Szczyrba, *Biskup prof. dr hab. Bohdan B. (1929–2005)*, *SPCh* 41 (2005) z. 2, 5–18; tenże, *Filozof i biskup: Bohdan B. (1929–2005)*, *RuF* 62 (2005) z. 4, 635–646; tenże, *Ad Dei gloriam et pacem in terris. Biskup prof. dr hab. Bohdan B. (1929–2005). Rys biograficzny i bibliografia prac*, *Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie* 79 (2005) z. 3, 192–216.

Sławomir Szczyrba